

Utgrävningsperiod 2008

26 maj – 13 juni.
Öppet Hus söndag 1 juni klockan 12–16.

Guidning och information

Guidad visning sker klockan 14 varje vardag under grävningensveckorna. Ingen anmälan behövs. Visningar för grupper kan bokas in på andra tider. Visningarna är gratis under utgrävningsperioden, vardagar 9–17. Övriga tider kostar det 600 kronor.

Informationstålet på utgrävningsområdet är öppet alla dagar 26 maj – 30 september.

Mer information och bokning

Maria Vretemark, 070-223 26 12.

Läs mer om projektet på:

www.vastergotlandsmuseum.se/varnhem.html

Ett stort tack

Sparbanksstiftelsen Skaraborg

Sparbanksstiftelsen
Skaraborg

Kontakta oss

Västergötlands museum

Box 253

532 23 Skara

0511-260 00

www.vastergotlandsmuseum.se

Varnhem

innan munkarna kom

Bakom Klostermuseet i Varnhem fortsätter de arkeologiska utgrävningarna som inleddes hösten 2005. Här finns spåren av en mäktig stormanngård, en begravningsplats med över 2000 kristna gravar och grunden efter en privat gårdskyrka från 1000-talet. Här bodde den släkt som ägde och brukade marken innan munkarna tog över.

När "Fru Sigrid" skänkte hela egendomen till klostret i mitten på 1100-talet behövdes inte gårdskyrkan och gravplatsen längre. Munkarna byggde nytt och större nedanför kullen. Tack vare att gårdskyrkan övergavs, finns spåren från den äldsta tiden kvar och vi kan se de olika byggnadsfaserna. Den första kyrkan som byggdes här var en liten träkyrka från omkring år 1000. Den blev snart för trång och utökades med ett stort långhus i väster med en stenkällare under långhusgolvet. Källarväggarna från omkring 1040 är de äldsta daterade stenväggarna vi känner till i Skandinavien, norr om det danska området. Nästa byggnadsfas innebar att alla träväggar ersattes av kalkstensmurar och omkring 1070 var stenkyrkan färdigbyggd.

Begravningsplatsen runt gårdskyrkan har en spännande historia att berätta. Den började användas redan i slutet av 800-talet. Då hade kristendomen fått fäste bland inflytelserika släkter i Västergötland. Folket på storgården Varnhem började begrava sina döda enligt en helt ny begravningsritual. De hedniska gårdsgravfälten övergavs och en ny gravplats mättes ut intill gården. De döda lades nu i jordgravar, utsträckta på rygg med huvudet i väster och fötterna i öster. Under 900-talet växte sig kristendomen allt starkare i bygden, fler och fler kristna gravfält anlades vid gårdarna. Omkring år 1000 var missionsfasen över och de flesta människor i centrala Västergötland räknade sig som kristna. Nu började man också bygga kyrkor. Kungen, Olof Skötkonung, lät döpa sig för att visa att kungamakt och kyrka hörde ihop.

I gravarna från 900-talet och 1000-talet ligger personliga föremål som följt den döde ner i jorden. Knivar och spännen är vanligast, men här finns också brynen, pärlor och mynt. Till de ovanligare gravfynden hör det lilla gröna resealtaret. Med hjälp av detta bärbara altare kunde en kringvandrande biskop eller missionär hålla mässa var som helst ute i bygderna. Det var praktiskt i glesbefolkade områden där det var långt mellan kyrkorna.

